

IX від 16.08.2022. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1339013>.

4. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141.

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Ковтун Марини Анатоліївни, Савченко Надії Вікторівни, Костоглодова Ігоря Дмитровича, Чернобука Валерія Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини п'ятої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України від 25 червня 2019 року № 7-р/2019. [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-19#Text>.

6. Ухвала слідчого судді Індустріального районного суду м. Дніпропетровська у справі № 202/7045/23 від 20 квітня 2023 року. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110329433>.

Панасюк Вікторія Вікторівна,
здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ОСОБИ ПОХИЛОГО ВІКУ В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

За останні 50 років процес старіння нації розгортався в глобальному масштабі з величезною швидкістю, і будь-яке нехтування може мати негативні наслідки для тієї чи іншої країни. У 2004 році населення світу досягло приблизно 6,2 мільярда людей, і кожен десятий житель світу досяг 60 років і старше. Згідно з прогнозами ООН, до 2025 року населення світу втричі зросте в порівнянні з 1950 роком, а кількість людей похилого віку збільшиться в шість разів, а кількість людей похилого віку збільшиться в дев'ять разів [1, с.1].

За класифікацією Всесвітньої організації охорони здоров'я, до категорії людей похилого віку належать особи віком старше 60 років. Однак слід зазначити, що в останні десятиріччя зарубіжні країни значно знизили пенсійний вік. Так, середній пенсійний вік в Австрії, Бельгії, Великобританії, Греції, Іспанії, Канаді, Португалії, Швеції, Швейцарії становить для чоловіків 65 років і для жінок 55-57 років, у Франції — 60 років, у США — 70 років.

В США немає визначеного поняття “пенсійний вік”. Зокрема, людина в 62 роки може подавати на соціальне забезпечення при виході на пенсію, у 65 отримує право на медичне обслуговування за державною програмою для літніх (Medicare). При досягненні 67-

річного віку, людина може йти на пенсію та отримувати допомогу по соціальному забезпеченню, а якщо вона працюватиме до 70 років, то з виходом на відпочинок отримуватиме додаткові пенсійні відсотки [2].

В Україні громадянами похилого віку визнаються особи, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", а також особи, яким до досягнення зазначеного пенсійного віку залишилося не більш як півтора року. В статті 26 зазначено, що особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років за наявності страхового стажу не менше 15 років по 31 грудня 2017 року. Враховуючи особливості реалізації пенсійної реформи в Україні починаючи з 1 січня по 31 грудня 2018 року право вийти на пенсію мають: - в 60 років – особи, які мають страховий стаж не менше 25 років, в подальшому необхідний страховий стаж буде збільшуватися щорічно на рік; - в 63 роки – якщо страховий пенсійний стаж менше 25 років, але більший за 15. Тобто вийти на пенсію до 31 грудня 2018 року можна при наявності страхового стажу від 15 до 25 років. Відповідно, у 2019 році – від 16 до 26 років; в 2020 році – від 17 до 27 років і т.д. Щорічно необхідний стаж буде збільшуватися на один рік до 2028 року. З 1 січня 2019 року за відсутності відповідного мінімального стажу (15 років) вихід на пенсію можливий тільки в 65 років [3, с. 73].

Загальні права людей похилого віку сформульовано в Міжнародній декларації прав людини, Європейській Конвенції про захист прав і основних свобод людини, Деклараціях ООН, ЮНЕСКО, ВООЗ. Було прийнято законодавчі акти про людей похилого віку і в Україні. Особливого значення для визначення прав і обов'язків людей похилого віку, відповідальності держави, благодійних організацій, приватних осіб мають закони «Про статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту» (1993), «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (1991) та ін [4, с. 21].

В Україні, як і в багатьох розвинених країнах, в останні десятиріччя значно зросла частка людей похилого віку. До старшого покоління сьогодні належить кожний п'ятий.

Люди похилого віку є окремою категорією осіб, яка потребує особливих заходів їх правового захисту. На жаль, багато осіб похилого віку стикаються із зневагою, бідністю, соціальною ізоляцією та відчуженням. Жертвами жорстокого поводження досить часто стають саме літні люди у зв'язку з тим, що мають такі ознаки вразливості, як фізична слабкість, надмірна довірливість, правова необізнаність та небережність.

Правові потреби людей похилого віку різняться залежно від місця проживання, економічної ситуації, стану здоров'я, расової, етнічної та культурної приналежності та сімейних стосунків. Інші

фактори, такі як сильна підтримка сім'ї чи громади, безпечне проживання, стабільний дохід та міцне здоров'я можуть зменшити ризик виникнення правових проблем. Крім того, серед найважливіших проблем людей похилого віку виділяють низький рівень їхньої соціальної та економічної активності. Причинами такого явища є недостатня освітньо-професійна мобільність громадян, низький рівень інститутів і традицій самоосвітньої діяльності. Усе це поєднується з консервативною структурою зайнятості та негнучкістю ринку праці, існуванням у суспільній свідомості стереотипних уявлень про старіння населення як виключно негативного процесу [5, с. 571].

Як влучно підкреслює О. М. Гришко, поведінка осіб похилого віку як потенційних жертв злочинних посягань виступає як умова, що може вплинути на прийняття рішення вчинити домашнє насильство. Встановлено, що поведінка характеризується, перш за все, психологічними та фізіологічними особливостями. Серед них: фізична слабкість, уповільнена реакція на подразники зовнішнього середовища, погіршення зору та слуху, надмірна довірливість, добродушність, необережність тощо. [6, с. 9].

Отже слід погодитись, що особи похилого віку мають ряд психо-фізіологічних та поведінкових особливостей, які спокушають деяких осіб користуватися такими їх слабкостями. Законодавча й нормативно-правова база із запобігання та протидії домашньому насильству щодо людей похилого віку розроблена достатньою мірою. Проте реалізації законодавства заважає низький рівень свідомості людей, неможливість чи нездатність звернутися по допомогу. Потерпілі не завжди оцінюють дії, які вчиняються стосовно них, як протиправні, у зв'язку з різними умовами.

Список використаних джерел

1. Визначення віку, з якого особа може вважатися особою похилого віку: огляд міжнародного досвіду та національні практики. ГО «Суспільство і право» проект “Підвищення рівня правової обізнаності людей поважного віку щодо механізмів захисту своїх прав” США. 2022. 10 с.

2. Пенсія та пенсійна система в США. *Правова та юридична підтримка мігрантів*. веб-сайт. URL: <http://migrant.biz.ua/ssha/zhittya-ssha/pensiia-v-ssha.html> (дата звернення: 05.04.2023).

3. Павлюк О.С. Розслідування вбивств осіб похилого віку та одиноких осіб, пов'язаних із заволодінням їх майном : дис. канд. юрид. наук: 12.00.09 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2021. 238 с.

4. Населення України. Імперативи демографічного старіння. *КВД «АДЕФУкраїна»*. Київ. 2014. 288 с.

5. Sherman E., Schiffman L. Applying age-gender theory from social gerontology to understand the consumer well-being of the elderly.

Advances in Consumer Research Association for Consumer Research.
1984. P. 569–573

6. Гришко О. М. Запобігання корисливим злочинам щодо осіб похилого віку: віктимологічне дослідження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2010. 16 с.

Пеліван Іван Сергійович,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Однією з ключових загроз ефективному розвитку економіки країни та її національній безпеці, є корупція, яка проникає в усі сфери життя суспільства і гальмує процес європейської та світової інтеграції України. Вона існує в усіх країнах в тій чи іншій мірі, відображає неефективність влади, недосконалість її інституційного забезпечення. В Україні корупція набула масового, латентного характеру, а процес її подолання буде довготривалим.

«Корупцію» науковці розглядають по-різному, зосереджуючись на окремих аспектах явища та підходах до її вивчення. Зважаючи на складність поняття «корупція» та різноманітність її проявів, досить складно сформулювати єдине універсальне її визначення. З тієї ж причини, усі визначення «корупції» є прийнятними [1, с. 73].

Загальна характеристика корупції була предметом наукових досліджень значної кількості науковців, таких як: С. Ілій, П. Кабанов, В. Коваленко, М. Мельник, А. Редька та ін. [2].

У вітчизняному законодавстві уперше поняття «кримінальне правопорушення» було використано ще в Концепції реформування кримінальної юстиції, затвердженій Указом ПУ від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 [3]. Цей документ зазначив, що кримінально карані діяння будуть поділятися на злочини та кримінальні проступки. Водночас основними критеріями таких змін повинні, зокрема, бути: ступінь небезпеки та правові наслідки кримінально караного діяння для особи, суспільства і держави; практика застосування кримінального та адміністративного законодавства; міжнародний досвід захисту людини, суспільства і держави від злочинів та проступків. Згодом у 2012 р. в новому КПК поняття «злочин» повністю було замінено на поняття «кримінальне правопорушення». Такі однобічні зміни створили дисонанс між положеннями КК України та КПК України, який було усунено лише через майже десять років [4].

Поняття корупційного правопорушення визначено на законодавчому рівні. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про засади